



Förskolans och grundskolans huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering 2024-2025



.....

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Plan	2024/304	2024-10-23	1 läsår

Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Verksamhetscontroller	2024	Barn- och utbildningsnämnd	Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen



Innehåll

Förskolans och grundskolans huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering 2024-2025	0
Om denna plan	3
Definitioner	3
Rutin för akuta situationer- anmälan, utredning och åtgärd	4
Förekomst av kränkningar, trakasserier och diskriminering	4
Anmälda händelser i Stella under läsåret 2023/2024	4
Grundskolan- antal anmälda händelser	5
Grundskolan- mönster i anmälda händelser	6
Förskolan- antal anmälda händelser och mönster	8
Verksamheternas arbete med förebyggande åtgärder	9
Förskolan	9
Grundskolan	10
Uppföljning av föregående plan	10
Åtgärder som planerades för läsåret 2023–2024	10
Huvudmannens åtgärder för läsåret 2024/2025	12
Planens revidering; tidplan och ansvarig	12



Om denna plan

Detta är en plan för de aktiva åtgärder som huvudmannen för förskolan, grundskolan och den anpassade grundskolan i Luleå kommun, Barn- och utbildningsnämnden, planerar under läsåret 2024–2025 för att motverka kränkningar och diskriminering i verksamheterna. Nämnden vill se en nolltolerans mot kränkande behandling och diskriminering, vilket Skollagen också stadgar. Planens omfattning bygger på 6 kapitlet 6-8 samt 10 § i Skollagen.

Planen omfattar:

- beskrivning av rutin för akuta situationer, anmälan, utredning och åtgärd
- en nulägesbeskrivning av det vi vet om förekomsten av kränkningar, trakasserier och diskriminering händelser under läsåret 2024/2025
- en sammanfattande beskrivning av verksamheternas arbete med aktiva åtgärder
- en redogörelse för hur huvudmannen genomfört de åtgärder som planerades i föregående årsplan
- åtgärder för läsåret 2024/2025

Definitioner

Kränkning är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, utan att det är diskriminering enligt diskrimineringslagen. Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat av den som blir utsatt.

Diskriminering innebär att någon missgynnas eller kränks. Missgynnandet eller kränkningen ska ha sin grund i någon av de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Trakasserier: ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder,

Sexuella trakasserier: ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet



Rutin för akuta situationer- anmälan, utredning och åtgärd

Arbetet ska påbörjas genast när det kommit signaler om att ett barn eller en elev känner sig diskriminerad, trakasserad eller kränkt.

1. **Uppmärksamma och anmäla händelse:** Det är viktigt med snabb hantering av signaler. När en personal/medarbetare får kännedom om kränkning och har hanterat situationen på plats så gör hen en anmälan om händelsen i systemet för ändamålet. Personalen ska inte göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan hen gör anmälan. När en anmälan är gjord skapar systemet ett meddelande om att en anmälan är gjord till rektor och huvudman (områdeschef, verksamhetschef, skolchef samt ordförande i nämnden).
2. **Utreda anmälan om kränkning:** Meddelandet om en anmäld kränkning är en signal om att det är dags att starta en utredning av den enskilda händelsen och ta fram en handlingsplan i syfte att förebygga att det händer igen. I Luleå kommun har huvudmannen delegerat utredning och att vidta åtgärder till rektor. Rektor tar, i utredningen, ställning till om det har skett kränkande behandling det vill säga ett uppträdande som utan att vara diskriminering kränker ett barns/elevs värdighet.
3. **Åtgärda och efterkontrollera:** På delegation av huvudmannen vidtar rektor nödvändiga åtgärder för händelsen. Rektor efterkontrollerar också åtgärderna efter den enskilda händelsen för att se om den hade effekt för det enskilda barnet.
4. **Agerande på delegation** återrapporteras enligt de gällande rutiner i delegationsordningen.

Förekomst av kränkningar, trakasserier och diskriminering

Att synliggöra förekomst av kränkningar, trakasserier och diskriminering kan göras på flera olika sätt. Ett sätt är att använda statistisk information kring förekomsten av kränkningar och diskriminering i Luleå kommuns förskolor och skolor. Den information som finns tillgänglig varierar från år till år. Vartannat år genomförs Skolinspektionens skolenkät, och vart fjärde år görs den så kallade LUPP-undersökningen¹. Dessa ger bilder av hur de äldre eleverna själva (i åk 5 och åk 8) upplever förekomsten av kränkningar och diskriminering i sin skolmiljö. De kränkningar och diskrimineringsfall som anmälts i systemet Stella av skolans personal kan hämtas när som helst. 2024 finns lokal statistik i form av Skolinspektionens enkät samt statistik i systemet Stella.

Anmällda händelser i Stella under läsåret 2023/2024

När en personal får kännedom om kränkning och hanterat situationen ska hen göra en anmälan om händelsen i systemet Stella. Personalen ska inte göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan hen gör anmälan.

Det är, precis som tidigare år, fortsatt olika i hur hög grad skolorna anmäler kränkningar i det förvaltningsövergripande systemet Stella, vilket gör att statistik från systemet ska

¹ LUPP är en förkortning för "Lokal uppföljning av ungdomspolitiken"

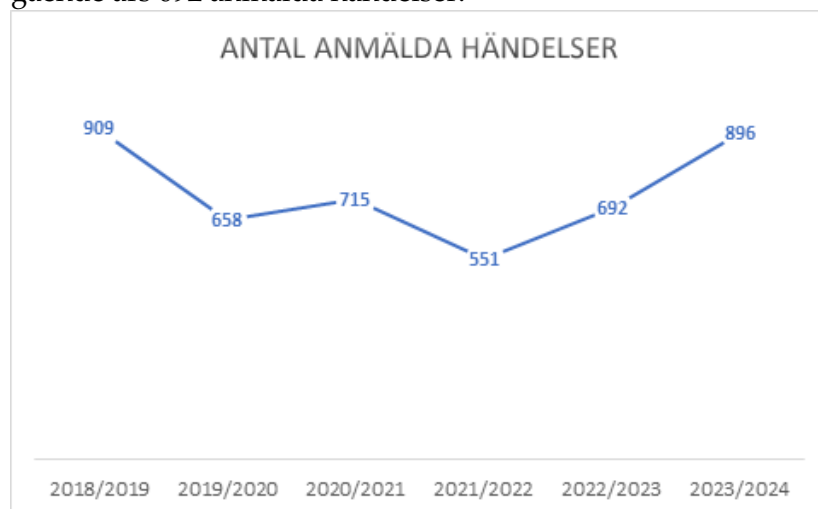


tolkas med försiktighet. Anledningen till att alla händelser inte hamnar i systemet är allt från att elever inte berättar för någon vuxen, till att rapporteringen faller mellan stolarna då dokumentationen oftast inte kan utföras i stunden. Alla händelser exempelvis att barn kivas om en gunga kan hanteras olika på olika enheter. Någon anmäler det som en händelse medan andra bedömer att det inte är aktuellt att rapporteras.

Kritiken mot systemet Stella kvarstår likt föregående år och ett arbete för att byta system pågår. När händelser anmäls i det system som är avsett så får huvudmannen i form av områdeschefer, verksamhetschefer, skolchef och nämndsordförande information. En konsekvens av att it-systemet inte används fullt ut är att rapporteringen från rektor till huvudmannen inte sker som lagstadgat. Det försvårar också analysmöjligheterna på huvudmannanivå. Barn- och utbildningsnämnden ska få en redogörelse och analys av antalet anmälda händelser årligen. Redovisningen sker i samband med beslut om huvudmannens plan mot kränkningar. Sammanställning samt analys av statistiken för läsåret 2023/2024, finns nedan.

Grundskolan- antal anmälda händelser

Läsåret 2023/2024 anmälde grundskolan 896 ärenden i Stella vilket är en ökning från föregående års 692 anmälda händelser.



Antalet anmälda händelser per ansvarig rektor varierar. Rektorer lyfter att skolorna ofta har en "bredvid-dokumentation" som förvaras inlåst. Denna dokumentation omhändertar själva utredningen samt uppföljningen, eftersom systemet Stella inte stöttar hela arbetsprocessen. Det finns även en osäkerhet kring den professionella dokumentationen kring ärenden och händelser, där själva systemet skulle kunna var mer stöttande än Stella är. Det kan vara en orsak till att vissa skolor har få ärenden i Stella. Det är tydligt att den statistik som genereras ur Stella fortsatt behöver användas varsamt vid jämförelser mellan skolor.

I sina kvalitetsrapporter samt vid muntlig uppföljning beskriver skolorna att personalen alltid informerar rektor om kränkningar som skett. I de lokala elevhälsoteamen förs



samtal om hur man kan stötta på individ- och gruppnivå samt om det är aktuellt för förstärkt elevhälsoarbete i någon klass/grupp. Vårdnadshavare involveras alltid och är en del i utredningen. Skolor reflekterar över att trots att efterlevnaden av rutinen kring att dokumentera i Stella är bristfällig så är skolorna trygga med sitt arbete att anmäla, utreda och följa upp kränkningar enligt skollagen. Vissa justeringar som gjorts i Stella och dialogarbetet omkring kränkningar kan ha bidragit till att fler händelser har rapporterats.

Grundskolan- mönster i anmälda händelser

Mönstren i de anmälda händelserna överensstämmer med tidigare års mönster: Skolorna anmäler fler händelser där pojkar både utsatt och blivit utsatta. 507 (424) anmälda händelser rör pojkar som blivit utsatta och 388 (268) rör flickor som blivit utsatta. Föregående år inom parentes.

Det är likt tidigare år framför allt händelser med fysiskt våld som anmäls. 488 (380) av de anmälda händelserna rör fysiskt våld. Den näst vanligaste kategorin 248 (146) är verbala trakasserier, tex könsord. Tredje vanligast med 94 (78) anmälda händelser är psykosociala trakasserier, tex ryktesspridning och/eller utfrysning.

Diagram - Antal händelser

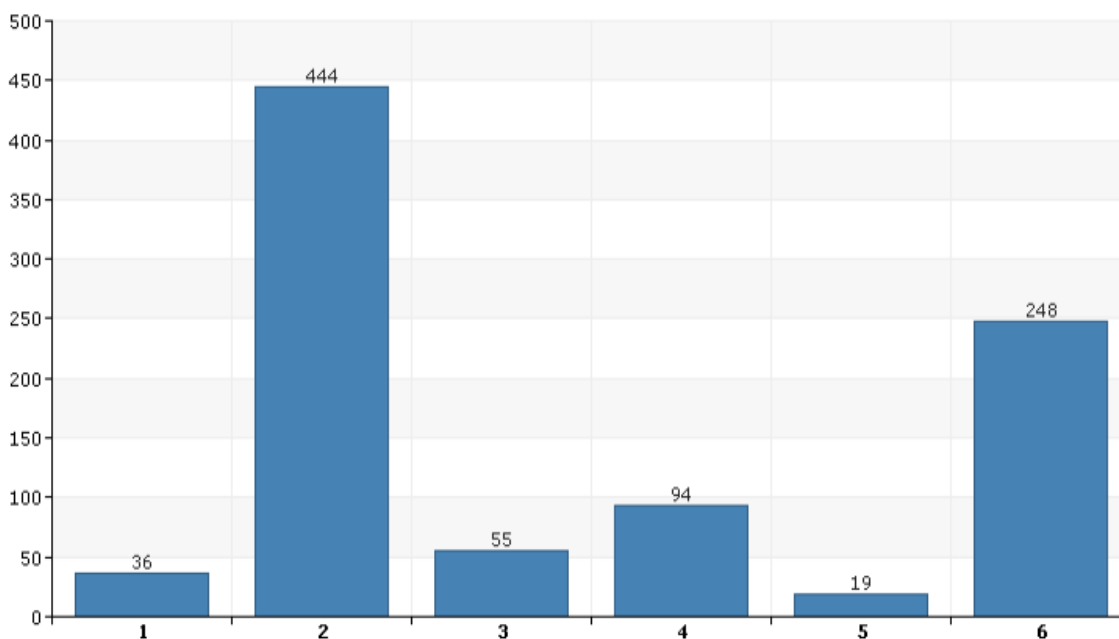


Diagram - Stapelförklaring

- | | | |
|-------------------------------------|--|------------------------------------|
| 1 (Ej angivet) | 3 Hot | 5 Textbaserat, ex klotter, lappar |
| 2 Fysiskt våld, ex knuffar och slag | 4 Psykosocialt, ex ryktesspridning, utfrysning | 6 Verbala trakasserier, ex könsord |

Flest händelser inrapporterades i september (176) och oktober (126) för att sedan stegvis avta under höstterminen. Under flertalet andra månader varierar antalet händelser mellan



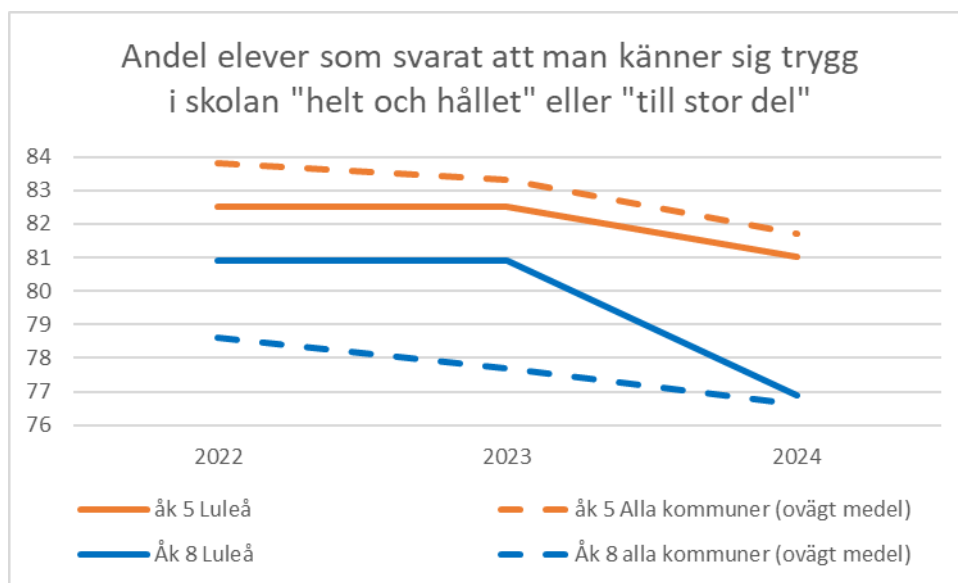
ca 45-70. Toppen under höstterminen har troligtvis att göra med att flest kränkningar sker strax efter skolstart innan eleverna hunnit hitta sina roller i nya grupper och klasser. Detta mönster stämmer med tidigare års anmälningmönster.

Fler händelser anmäls när vuxna varit närvarande vid händelsen än när vuxna inte varit närvarande (491 jämfört med 405). Det är en stor andel händelser som anmäls trots att vuxna inte varit närvarande, vilket indikerar att grundskolans personal ändå fångar upp mycket av det som sker även när de inte bevittnar det med egna ögon.

Av statistiken i Stella framgår att samtal med eleven och elevens vårdnadshavare är den i särklass vanligaste åtgärden vid fall av kränkningar. Även ökad vuxennärvaro och gruppstärkande aktiviteter är exempel på åtgärder. Statistikalternativen i Stella är dock inte ömsesidigt uteslutande och därför är det svårt att dra slutsatser utifrån denna. Av skolornas kvalitetsrapporter framgår dock att i många fall är det enskilda elever som står för flertalet kränkningar. Dessa elever kan ha många åtgärder tillsatta och i en del fall är externa instanser involverade. Skolornas åtgärder är tex riktade resurser med utökad vuxennärvaro vid tex rastverksamhet och elevassistenter som stöder enskilda elever. Skolor exemplifierar även med andra insatser förutom värdegrundarbete som ger effekt i arbetet med att hindra kränkningar tex planerade rastaktiviteter, stöd vid övergångar, fler vuxna i korridoren, rörelsesatsningar och planerade rastaktiviteter. För mer information, se rubriken nedan: verksamheternas arbete med förebyggande åtgärder.

Skolinspektionens skolenkät för årskurs 5 och 8

Vartannat år genomförs Skolinspektionens skolenkät i kommunala grundskolor. I Luleå har det skett 2022 samt 2024. I tabellerna redovisas även 2023 då Skolinspektionen genomför enkäten i hälften av kommunerna vartannat år, det är alltså fler skolors resultat som ligger tillgrund för vartannat år och därför varierar resultat för "Alla kommuner" från ett år till ett annat, medan Luleås resultat ligger konstant över två år. Nästa gång enkäten genomförs i Luleå är 2026.

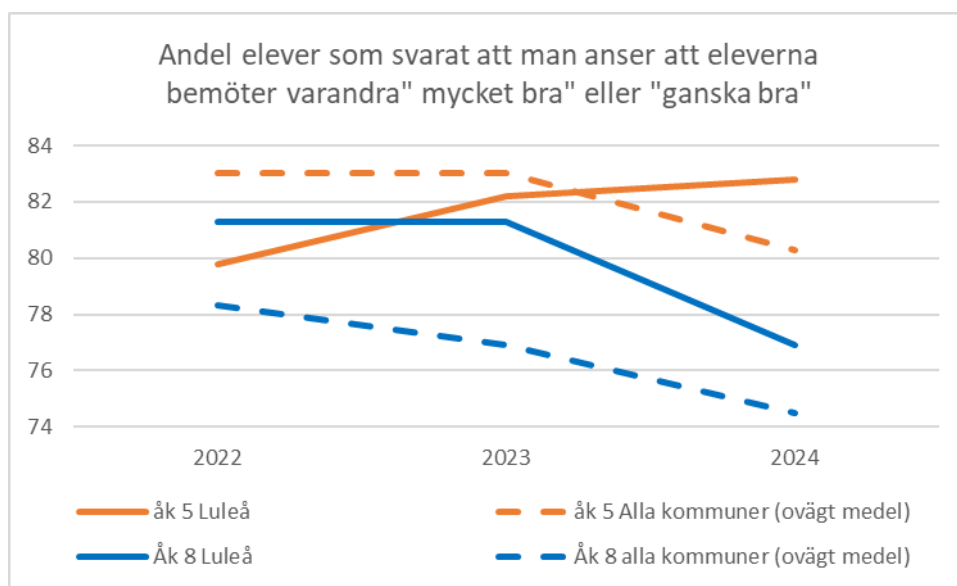




Kommentar till enkätens resultat i Luleå:

Åk 5 Elever i åk 5 känner sig trygga i skolan, trenden är sjunkande i Luleå och nationellt. I Luleå känner sig eleverna mindre trygga än för snittet i alla kommuner.

Åk 8 Eleverna i åk 8 anger att de upplever sig trygga på en lägre nivå än elever i åk 5. Trenden är sjunkande även i åk 8, men ligger fortfarande på en högre nivå än för alla kommuner.



Åk 5 Eleverna anger att de bemöter varandra bra och här är trenden ökande, det vill säga att elever i åk 5 upplever bemötandet som bättre jämfört över tid och också bättre än i Alla kommuner.

Åk 8 Luleås elever i åk 8 anger att de bemöter varandra bättre än i Alla kommuner men här syns en negativ utveckling över tid.

Förskolan- antal anmälda händelser och mönster

Förskolan anmälde totalt 24 (20) händelser i Stella under läsåret. Många förskolor menar att rutinerna är bra och att Stella fungerar som ett bra stöd i arbetet när man väl använder systemet. Att antalet anmälda kränkningar är så få jämfört med grundskolans antal beror troligen på att barnen i förskolan är så unga. För att något i juridisk mening ska definieras som en kränkning (som därmed ska utredas och dokumenteras, inte endast åtgärdas) så måste det "stå klart för den som utsätter någon för sådan kränkande behandling att han eller hon kränker personen i fråga" (Prop. 2005/06:38 s. 137). Detta är ofta inte fallet med yngre barn, som inte alltid förstår konsekvenserna av sina handlingar utan det är de vuxna i verksamheten som behöver göra bedömningen.



Då det finns få anmälda händelser för förskolan så är det svårt att se tydliga mönster. Det som märks är dock att det, liksom i grundskolan, är en majoritet av ärendena (14 av 24) som handlar om fysiskt våld. Det är även fler händelser som anmäls där pojkar är utsatta än där flickor är utsatta, likt grundskolan.

Verksamheternas arbete med förebyggande åtgärder

Förskolor och skolor har enligt nationella styrdokument ansvar för att arbeta förebyggande och åtgärdande för en trygg utbildningsmiljö fri från kränkningar och trakasserier. Av förskolornas och skolornas kvalitetsarbete framgår också att enheterna gör detta. Man tar del av Skolverkets stödmaterial och arbetar på ett systematiskt sätt, tillsammans med barn/elever och vårdnadshavare, där man kartlägger och analyserar risker och riskområden i verksamheten, dokumenterar, genomför åtgärder och följer upp dessa. Man reflekterar kring hur rutiner och dokumentation används, och hur man bäst hanterar akuta situationer och följer upp effekter av sitt arbete. Nedan följer exempel på förebyggande åtgärder som vidtas inom respektive skolförhållande:

Förskolan

- Ge barnen konkreta verktyg för att lösa konflikter på olika vis.
- Arbeta lekresponsivt, vilket innebär att fokusera på och utveckla kommunikationen mellan barn och vuxna, att vuxna leker tillsammans med barn och därmed bidrar till att stimulera både fantasin och förhållandet till omvärlden. Det handlar också om att främja barns rätt att yttra sig och bli lyssnade till,
- Nära samarbete med hemmet
- Organisera i mindre grupper för att skapa möjliggöra för det enskilda barnet lättare komma till tals, säga sin mening och bli lyssnad på
- Arbeta med tydliggörande pedagogik för att göra förskolan begriplig, hanterbar och meningsfull. Det kan exempelvis handla om att använda lek, bildstöd och andra hjälpmedel som underlättar för barnen att få syn på rutiner och förstå vad som ska ske hur, när, med vem och på vilket sätt.
- Närvarande vuxna i och nära barnens lekar både ute och inne. Pedagogerna upplever att konflikterna har blivit färre då dessa till viss del har kunnat förebyggas utifrån att pedagogerna funnits i närheten. Barnintervjuerna visar att barnen upplever att pedagogerna är närvarande och lyssnar på barn.
- Barnråd där barnen tex är med och påverkar avdelningens regler. Barnen har själva varit med och påverkat och utformat avdelningens "regler" (ex hur vi är mot varandra). Barnen är delaktiga hela vägen från att identifiera problem vid tex. toalett, utforma regler vid toalettbesök för att skapa trygghet, samt delaktiga vid uppföljningen hur det funkar och känns nu. Att involvera barnen i besluten har skapat en trygg miljö för alla.
- Kompetensutveckling genom utbildning och kollegiala utbyten.



Grundskolan

- Rastverksamheten: utbud av pedagogiskt planerade aktiviteter, utökat rast-material, ökad bemanning
- Ökad vuxennärvaro i omklädningsrum, elevers kapprum, vid förflyttningar och övergångar
- Värdegrundarbete
- Utveckling av elevers sociala kompetens; tex kamratskap, relationsfrämjande aktiviteter, konflikthanteringsförmåga, nätetik, språkbruk
- Elevhälsoarbete i klasser där behov identifieras
- Fadderverksamhet
- Kompetensutvecklingsinsatser, som tex: stärka lektionsstruktur och ledarskap i klassrummet, normer och genus, tillgängliga lärmiljöer, kooperativt lärande samt Specialpedagogiska skolmyndighetens utbildningar kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- Hälsofrämjande aktiviteter: rörelsesatsningar, individstärkande aktiviteter
- Extern samverkan med socialförvaltningen, polisen, Friends, Specialpedagogiska skolmyndigheten, kyrkan
- Elevers delaktighet i olika forum: elevråd, klassråd etc där trivselregler formas tillsammans med eleverna.

Uppföljning av föregående plan

Åtgärder som planerades för läsåret 2023–2024

1. Utredda förutsättningarna för att byta ut systemet Stella till ett annat system som bättre stödjer förskolornas och skolornas behov.
 - a. *När:* Under 2024
 - b. *Ansvarig:* Förvaltningschef

Uppföljning: Förvaltningens ledningsgrupp har under våren 2024 fattat ett beslut om att byta från Stella till systemet Prorenata. Prorenata används redan i elevhälsoarbetet inom grundskolan och upplevs som ett användarvänligt och ändamålsenligt system av verksamheten. Det finns möjlighet att flytta det som idag genomförs i systemet Stella till Prorenata, där även förskolan kan få tillgång till systemet.

2. Sammanställa digitala kompetensutvecklingsmaterial göra dem lättillgängliga så att kompetensutveckling kan genomföras systematiskt av rektorer tillsammans med pedagoger för att stärka kompetensen fokus på arbetet med aktiva åtgärder mot kränkande behandling och diskriminering
 - a. *När:* Under läsåret 2023/2024
 - b. *Ansvarig:* Utvecklingsledare förskola



Uppföljning: Ett digitalt kompetensutvecklingsmaterial har arbetats fram inom verksamhet förskola. Materialet riktar sig genom de filmer som ingår till förskolan, men eftersom lagstiftningen är densamma för grundskolan så fungerar det även för grundskolans verksamhet om man önskar att ta del av detta. Kompetensutvecklingsmaterialet består av korta filmer som Göteborgs stad och Malmö stad tagit fram och som delats med Luleå kommun. En arbetsgrupp med utvecklare, rektorer och förskollärare har dessutom kompletterat materialet med ytterligare delar exempelvis "case" som varje deltagande förskola/skola kan använda som utbildningsmoment för att ge ytterligare praktisk tillämpning i syfte att utveckla det lokala arbetet på varje förskola/skola. I förskolan finns kompetensutvecklingsmaterialet tillgängligt för varje rektor/förskola som kan planeras in under kompetensutvecklingsdagar. Genomförandet följs upp i det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. I grundskolan har information om kompetensutvecklingsmaterialet gått ut till rektorer som kan använda det vid behov i sin verksamhet.

För båda punkterna ovan ska uppföljning göras i samband med uppdatering av ny huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering om inget annat anges.

Insatser som har betydelse för tryggheten och lärmiljöerna genomförs även inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Detta sker såväl på enhetsnivå som på verksamhetsnivå (dvs huvudmannanivå inom förvaltningen). Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet definieras de största behoven år för år inom respektive ansvarsnivå, och åtgärder vidtas. Det kan exempelvis handla om att arbeta för ökat välbefinnande bland barn och elever, för tillgängligare lärmiljöer och andra kompetenshöjande insatser. För mer information, se respektive verksamhets kvalitetsrapport samt verksamheternas prioriterade utvecklingsområden.



Huvudmannens åtgärder för läsåret 2024/2025

- Det nya systemet Prorenata för anmälningar av kränkningar etc införs från höstterminen 2024, med medföljande implementeringsinsatser i form av skapande av mallar för ändamålet och utbildningsinsatser för berörda medarbetare.

När: Hösten 2024

Ansvarig: Skolchef för verksamhet förskola samt Skolchef för verksamhet grundskola

- Workshop i rektorsteam i förskola samt grundskola på temat "Utredningsarbete inom kränkande behandling". Workshoparbete möjliggör för ett organisatoriskt lärande kring det praktisknära arbetet inom kränkningar och likabehandlingsarbetet. Det ger även underlag till det fortsatta utvecklingsarbetet för att skapa relevanta underlag som stödjer rektors och för- och grundskolors arbete i utredningsarbetet och även i det främjande och förebyggande arbetet.

När: Under läsåret 2024/2025

Ansvarig: Utvecklingsledare för förskolan respektive grundskolan med stöd av verksamhetscontroller.

För båda punkterna ovan ska uppföljning göras i samband med uppdatering av ny huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering om inget annat anges.

Insatser som har betydelse för tryggheten och lärmiljöerna genomförs även inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Detta sker såväl på enhetsnivå som på verksamhetsnivå (dvs huvudmannanivå inom förvaltningen). Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet definieras de största behoven år för år inom respektive ansvarsnivå, och åtgärder vidtas. Det kan exempelvis handla om att arbeta för ökat välbefinnande bland barn och elever, för tillgängligare lärmiljöer och andra kompetenshöjande insatser. För mer information, se respektive verksamhets kvalitetsrapport samt verksamheternas prioriterade utvecklingsområden.

Planens revidering; tidplan och ansvarig

Huvudmannens plan mot diskriminering och kränkande behandling och rutin för anmälan, utredning och beslut vid kränkningar följs upp årligen och ny plan med åtgärder beslutas av barn- och utbildningsnämnden. Kontaktperson för planen är verksamhetscontroller vid kansliet. Verksamheterna förskola och grundskola redovisar med stöd av förvaltningens kansli i samband med beslut om plan även antal anmälda kränkningar samt en analys av eventuella mönster.

